

امکانات فنی در تئاتر ایران
از تکیه دولت تا امروز (۱۲۵۰ - ۱۳۸۵ شمسی)
کتاب اول: تکیه دولت
بابک شاه علیزادگان
مؤسسه فرهنگی هنری خانه تئاتر ایران

یکی از موارد مورد اختلاف بین دیدگاه‌های موجود در مورد مکان تکیه دولت است. این امر در حالی است که فاصله‌ی زمانی چندانی با دوره‌ای که تکیه دولت کاربری داشته است، دیده نمی‌شود. کتاب حاضر از جمله آثاری است که نگاهی به این زمینه دارد. نویسنده همان‌گونه که خود متذکر می‌شود هدف از تألیف کتاب نگاهی دوباره به تئاتر ایران از منظر کارهای فنی است. وی با بررسی منابع در دسترس اعم از کتاب، مقاله و پایان‌نامه‌ها تلاش کرده است نکات فنی مانند نور، صدا (افکت)، مکان اجراء، لوازم و وسایل صحنه، نوع و رنگ لباس و دیگر نکات را از زاویه‌ای دوباره مورد توجه و نقد قرار داده است. کتاب از این نظر جالب توجه است که به تدریج مطالب راجع به تکیه دولت را به خواننده انتقال می‌دهد.

در این کتاب به تعزیه و بنای تکیه دولت پرداخته می‌شود و موضوعاتی چون: شکل و انواع حسینیه‌ها و تکایا، نوع روشنایی، استفاده از افکت‌هایی صوتی، رنگ و ترکیب لباس‌ها، صحنه و نوع ورود و خروج آدم‌ها و حیوانات و شکل داخلی و خارجی تکیه دولت و دیگر تکایا و مسائل فنی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

می‌توان گفت در این کتاب نویسنده مطالب پراکنده‌ی موجود درباره‌ی تکیه دولت را به خوبی جمع‌آوری کرده و یک منبع پژوهشی در اختیار خواننده قرار داده است.

کتاب در ۵ فصل ارائه شده است:

فصل نخست: تعزیه و تعزیه‌خوانی: تعزیه‌های ثابت، متحرک، ارابه‌ای

فصل دوم: شکل کلی تکایا (ثابت - موقت) قبل از تکیه دولت

فصل سوم: شکل تکیه دولت براساس خاطرات ایرانیان و مشاهدات خارجی

فصل چهارم: بررسی امکانات فنی و هنری تکیه دولت

فصل پنجم: سرانجام تکیه دولت

هر فصل با کتابشناسی و عکس همراه شده است.

بررسی ۵ فصل حاضر بیانگر آن است فصلی که به امکانات صحنه می‌پردازد نیازمند دقت و توجه بیشتری است و به نظر می‌رسد

ضروری است تمامی واژه‌ها در کتاب تعریف شوند چرا که در شروع هر کتاب نیازمند تعریف مفاهیم هستیم.

جلد دوم این مجموعه که به نحوه‌ی ورود تئاتر اروپایی به ایران پرداخته و مسائلی چون نخستین ساختمان تئاتر در مدرسه‌ی دارالفنون و اجراهایی به شیوه‌ی تئاتر اروپایی (البته به شکل خصوصی) برای ناصرالدین شاه و درباریان قاجاری و بررسی موضوعات فنی از نظر تجهیزات و بنا و موضوعاتی از این دست، را مورد توجه قرار داده، به نظر می‌رسد باید از جامعیت بیشتری برخوردار باشد چرا که خواننده را با دو مقطع دارالفنون عهد ناصری و دارالفنون عهد رضاشاه آشنا می‌کند.

در کتاب سوم نیز تئاتر معاصر ایران از زاویه‌ی فنی و با تمام ویژگی‌های فنی آن در همه‌ی زمینه‌ها و نوآوری‌های صحنه و نور و صدا و لباس و مانند آن ارائه شده است.